ODESA NATIONAL UNIVERSITY HERALD
Volume 18. Issue 3/3. 2013
SERIES
ECONOMY

ВІСНИК ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Том 18. Випуск 3/3. 2013
СЕРІЯ
ЕКОНОМІКА

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Odesa I. I. Mechnikov National University

ISSN 2304-0920

ODESA NATIONAL UNIVERSITY HERALD

Series: Economy

Scientific journal
Published four times a year
Series founded in July, 2006

Volume 18. Issue 3/3. 2013

Odesa
Publishing House
«Helvetica»
2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ISSN 2304-0920

ВІСНИК ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія: Економіка

Науковий журнал
Виходить 4 рази на рік
Серія заснована у липні 2006 р.

Том 18. Випуск 3/3. 2013

Одеса
Видавничий дім
«Гельветика»
2013

Засновник: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Редакційна колегія журналу:

І. М. Коваль *(головний редактор)*, **О. В. Запорожченко** *(заступник головного редактора)*, **В. О. Іваниця** *(заступник головного редактора)*, **Є. Л. Стрельцов** *(заступник головного редактора)*, **С. М. Андрієвський, Ю. Ф. Ваксман, В. В. Глєбов, Л. М. Голубенко, Л. М. Дунаєва, В. В. Заморов, В. Є. Круглов, В. Г. Кушнір, В. В. Менчук, О. В. Сминтина, В. І. Труба, О. В. Тюрин, Є. А. Черкез, Є. М. Черноіваненко**

Редакційна колегія випуску:

О. В. Горняк, д-р екон. наук *(науковий редактор)*, **А. Г. Ахламов,** д-р екон. наук, **Л. М. Алексеєнко,** д-р екон. наук, **В. Д. Базилевич,** д-р екон. наук, **Б. І. Валуєв,** д-р екон. наук, **Л. Х. Доленко,** канд. екон. наук, **В. І. Захарченко,** д-р екон. наук, **Г. М. Давидов,** д-р екон. наук, **А. П. Наливайко,** д-р екон. наук, **О. В. Садченко,** д-р екон. наук, **З. М. Соколовська,** д-р екон. наук, **А. О. Старостіна,** д-р екон. наук, **В. М. Степанов,** д-р екон. наук, **С. А. Циганов,** д-р екон. наук, **В. М. Мельник,** д-р екон. наук, професор, **С. О. Якубовський,** д-р екон. наук, **Олег Курбатов, д-р менеджменту** (Університет Париж-Північ XIII), **Ян Чемпас,** д-р економіки (Економічний університет в Катовіцах), **Л. А. Родионова**, к.э.н., доцент кафедры статических методов Национального исследовательского университета «Высшая школа экономики» (Россия, г. Москва), **І. А. Ломачинська,** канд. екон. наук *(відповідальний редактор)*

Editorial board of the journal:

I. M. Koval *(Editor-in-Chief)*, **O. V. Zaporozhchenko** *(Deputy Editor-in-Chief)*, **V. O. Ivanytsia** *(Deputy Editor-in-Chief)*, **E. L. Streltsov** *(Deputy Editor-in-Chief)*, **S. M. Andrievsky, Yu. F. Vaksman, V. V. Glebov, L. M. Golubenko, L. M. Dunaeva, V. V. Zamorov, V. E. Kruglov, V. G. Kushnir, V. V. Menchuk, O. V. Smyntyna, V. I. Truba, O. V. Tyurin, E. A. Cherkez, E. M. Chernoivanenko**

Editorial board of the series:

O. V. Gornyak, A. G. Ahlamov, L. M. Alekseienko, V. D. Bazylevich, B. I. Valuev, L. H. Dolenko, V. I. Zaharchenko, G. M. Davydov, A. P. Nalyvaiko, O. V. Sadchenko, Z. M. Sokolovska, A. O. Starostina, V. M. Stepanov, S. A. Tsyganov, V. M. Melnyk, S. O. Yakybovskiy, Oleg Curbatov, Jan Czempas, L. A. Rodionova, I. A. Lomachynska

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2013

ЗМІСТ

ОСИПЧУК М. Д.
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 8

ПАНТЄЛЄЄВА Н. М.
МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ 12

ПАНЧЕНКО О. В.
МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГУ ВІДНОСИН 17

ПАСТУШЕНКО О. О.
ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ ЗАЙНЯТОСТІ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН 21

ПЕЦКОВИЧ М. Д.
СИСТЕМА ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮВАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА 25

ПІШЕНІНА Т. І.
ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ 27

ПОЖАРИЦЬКА І. М.
ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД В АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 31

ПОЙТА І. О.
АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РИНКУ ПОСЛУГ УКРАЇНИ 35

ПОЛИЦЯ А. О., ШВЕЦЬ І. Б.
СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ 39

ПОПКОВА О. О.
МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ НА БУДІВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ ЗГІДНО З П(С)БО 44

ПОСТОЛЕНКО Ю. П.
УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА РІЗНИХ РІВНЯХ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ 47

ПРАВДИВЦЕВ П. А.
СУЧАСНИЙ СТАН ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ 50

РАЗІНЬКОВА М. Ю., ГРИНЬОВА В. М.
ФОРМИ ТА МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА 54

РЕДИНА Е. В., РОМАНЕНКО К. М.
ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ ПО ЗАЩИТЕ УКРАИНСКИХ МОРЯКОВ 57

РЕЗНІКОВА О. С.
КЛАСИФІКАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У КОНТРОЛІНГУ 61

РЕМИГА Ю. С.
ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ РИЗИКІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ 64

РУЖЕНСЬКА Т. М.
ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ 68

САВЧЕНКО Т. Г.
КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ 73

САВЧУК О. П.
КОГНІТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ НАРОДЖУВАНОСТІ 76

СВЯТАШ С. В., ПОГОРІЛА І. І.
РЕЙТИНГУВАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА **80**

СОКОЛОВСЬКИЙ Є. А.
МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ГАРАНТУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ **83**

СОРОЧАН Д. В.
РОЛЬ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «MYSTERY SHOPPING» У ПІДТРИМЦІ ЛОЯЛЬНОСТІ ПОКУПЦІВ В РОЗДРІБНИХ МАГАЗИНАХ САМООБСЛУГОВУВАННЯ **87**

СПОДАРЕВА О. Г.
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ У ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ **91**

СТЕЛЬМАШЕНКО О. В.
КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА **96**

СОСНОВСКАЯ О. А., ТЕРЕЩЕНКО Э. Ю.
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ УРОВНЯ УПРАВЛЕНИЯ ГИБКОСТЬЮ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦИАЛА СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ В УКРАИНЕ **100**

ТІТАРЕНКО Г. Б.
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ **104**

ТИТАРЕНКО Л. М.
СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ **108**

ТОМАШЕВСЬКА О. Ю.
ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕФЕКТИВНОГО ВОДОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ **112**

ТРІШКІНА Н. І.
СУТНІСТЬ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА У СИСТЕМІ МАРКЕТИНГУ **116**

УСАТЮК Т. М., КОРОЛЬКОВ В. Е.
РОССИЯ В СТРУКТУРЕ ВТО: ВЛИЯНИЕ ВНЕШНИХ ФАКТОРОВ НА РАЗВИТИЕ РОССИЙСКОЙ ЭКОНОМИКИ И НА ЕЕ ДАЛЬНЕЙШИЕ ПЕРСПЕКТИВЫ **120**

ФУРАЕВА Н. В.
АСПЕКТЫ СБАЛАНСИРОВАННОЙ МОДЕЛИ МОТИВАЦИИ МЕНЕДЖЕРОВ ОТДЕЛА СБЫТА **124**

ХОБТА В. М., КОНДРАТОВА А. І.
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ АУТСОРСИНГУ **127**

ХОЛОД В. В.
ОЦІНКА КОНКУРЕНТНИХ РИЗИКІВ У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ **131**

ЦАРУК А. Ю.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАЛІЗ ОРУДНИХ ГІРНИЧОЗБАГАЧУВАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ **136**

ЦИБУЛЬСЬКА Е. І.
ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ПЕРЕХІДНОГО ТИПУ **141**

ЧОБІТОК В. І.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ **145**

ЧУМАК Л. Ф.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА **148**

ШИЛОВА Л. І., ЗОЛОТУХІНА В. Б.
АНАЛІЗ І МОДЕЛЮВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ **152**

ШТУЦА В. М.
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ **156**

ЮРІЙ Е. О.
САНАЦІЯ ЯК СИСТЕМА ЗАХОДІВ ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА **160**

ЯЦЕНТЮК С. В.
ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ІМІДЖУ БРЕНДУ У ПРОЦЕСІ ЙОГО ПОЗИЦІОНУВАННЯ **163**

НАШІ АВТОРИ **168**

УДК 336:02

Руженська Т. М.
Національний університет державної податкової служби України

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

В роботі розглянуто проблеми та перспективи розвитку електроенергетичної галузі в сучасних умовах та висвітлено завдання, які потрібно вирішити. Проведено аналіз фінансового забезпечення модернізації підприємств електроенергетики та зазначено норми Податкового кодексу України, які спрямовані на розвиток енергетичної галузі.
Ключові слова: електроенергетика, модернізація, фінансове забезпечення, програма модернізації, інновації.

Постановка проблеми. В економіці енергетика відіграє ключову роль, забезпечуючи функціонування і розвиток матеріальної та нематеріальної сфер виробництва, безпосередньо впливаючи на конкурентоспроможність вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, а відтак і на конкурентоспроможність національної економіки, на стан економічної безпеки, на рівень добробуту населення. Беручи до уваги специфіку української економіки, а саме – наявність великої кількості енергоємних виробництв, продукція яких складає основу промислової продукції, варто зазначити, що енергетика займає провідне місце. Вітчизняна економіка – одна з найбільш енергоємних у світі: на виробництво одиниці ВВП витрачається у 3-5 разів більше енергії, ніж в інших країнах Східної Європи. Державні діячі та економісти неодноразово наголошували, що ефективність виробництва енергії на вітчизняних енергетичних підприємствах вкрай низька через високий рівень морального та фізичного зносу основних фондів, а також внаслідок технологічної відсталості галузі. Саме тому модернізація електроенергетичної галузі, пошук внутрішніх резервів підвищення ефективності виробництва електроенергії на інноваційних засадах – нагальне завдання, яке стоїть перед державою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі модернізації економіки в цілому й окремих галузей зокрема присвячена значна кількість наукових праць, у тому числі й таких відомих вітчизняних вчених: О. Амоші, Л. Антонюка, А. Гальчинського, В. Геєця, В. Ткаченка, Р. Тяна, Л. Федулової, Б. Холода. та інших. Конкретно розвитку та модернізації електроенергетичної галузі присвячені наукові публікації в різних аспектах – економічному, екологічному (Б. Коробко, О. Оніпко), технологічному, безпековому (С. Денисюк, О. Кириленко, Б. Стогній).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Досі не існує консенсусу ні серед науковців, ні серед урядовців з питань стратегії й тактики розвитку паливно-енергетичного комплексу України в цілому й електроенергетики зокрема, а проблеми її модернізації залишаються дискусійними. Для їх вирішення необхідні подальші дослідження як на теоретико-методологічному, так і на науково-практичному рівнях усіх аспектів розвитку електроенергетичної галузі.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є з'ясування перспектив розвитку, підходів і джерел фінансування модернізації електроенергетичної галузі України. Крім того, важливо визначити поточні проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. За прогнозами до 2020 року в світі передбачається збільшення споживання електроенергії на 50-100%. Вважають, що в наступні десятиріччя головним джерелом енергії будуть не відновлювані викопні види органічного палива – вугілля, нафта та природний газ. Розвіданих світових ресурсів викопних палив усіх видів вистачить відповідно: вугілля – на 250-300, нафти – на 30-40, природного газу – на 50-70 років. Той факт, що доводиться все більш зростаючими темпами витрачати не відтворювані запаси органічних палив – трагедія сучасної цивілізації [1, с. 7]. Проблеми світової енергетики вказують на актуальність енергозбереження ресурсів кожної країни.

Енергетика України має унікальні резерви потужностей з виробництва електроенергії, однак здатність цих потужностей стабільно забезпечувати економіку електроенергією обмежена низкою проблем, а саме:

– моральний і фізичний знос основних фондів (близько 80% основних фондів ТЕС і 60% – енергорозподільчих компаній повністю зношені) внаслідок браку державних коштів і непривабливості галузі для приватних інвестицій;

– низька ефективність виробництва й передачі електроенергії (споживання енергоресурсів у генерації на 35% більше, а рівень втрат при передачі вдвічі вищий, ніж у країнах ОЕСР);

- критичний фінансово-економічний стан теплових генеруючих компаній і енергорозподільчих компаній, велика заборгованість між суб'єктами енергоринку [2 , с. 57].

Проте, незважаючи на існуючі проблеми в електроенергетичній галузі, за даними державної служби статистики України електростанціями вироблено 198877,7 млн. кВт/г, що на 3930,9 млн. кВт/г вище показника 2011 року [3]. Структура обсягів виробництва електроенергії в Україні наведена в таблиці 1.

Виходячи з поточного стану галузі, для підтримки надійності Об'єднаної енергетичної системи (ОЕС) і забезпечення зростання економіки країни першочерговими завданнями електроенергетики України за будь-якого сценарію зростання попиту є:

- модернізація наявних генеруючих потужностей (ТЕС зі встановленням пилогазоочисного обладнання (ПГО), ТЕЦ, АЕС, ГЕС);

- модернізація та розвиток магістральних і розподільчих мереж;

- реалізація проектів будівництва ГЕС і ГАЕС (загальною потужністю 5 ГВт);

- подовження строку експлуатації діючих АЕС на 20 років;

- будівництво третього і четвертого блоків Хмельницької АЕС (мінімальна потужність – 2 ГВт);

© Карнаушенко А. С., 2013

Таблиця 1

Обсяги виробництва електроенергії в Україні за 2010-2012 рр. млн. кВт/г

Електростанції	Роки					
	2010		2011		2012	
	млн. кВт/г	%	млн. кВт/г	%	млн. кВт/г	%
Атомні електростанції	89151,5	47,21	90247,7	46,29	90137,4	45,32
Теплові електростанції та теплоелектроцентралі	86473,5	45,79	93633,7	48,03	97125,5	48,83
Гідроелектростанції та гідроакумулюючі станції	13152,1	6,97	10945,9	5,61	10993,7	5,54
Вітрові електростанції	50,9	0,03	89,5	0,06	288,2	0,14
Сонячні електростанції			30,1		333,3	0,17

Джерело: Розроблено автором на основі даних [3]

- розвиток відновлюваних джерел енергії (ВДЕ);

- будівництво 4 ГВт вугільних станцій для заміщення потужностей, які виводяться з експлуатації [4].

Модернізація підприємств електроенергетики може бути здійснена як складова загальнонаціонального інвестиційного проекту модернізації енергетичної галузі. Цей проект повинен розроблятися і реалізовуватися на основі еколого-економічної концепції модернізації електроенергетики [5]. Крім того, такий проект повинен супроводжуватися як мінімум двома підтримуючими проектами загальнонаціонального масштабу:

1) проектом модернізації енергорозподільчої галузі, що повинен вирішити дві проблеми – зменшення втрат енергії в енергорозподільчих мережах і підвищення надійності енергопостачання;

2) проектом реалізації потенціалу енергозаощадження.

Останній має здійснюватися в напрямах:

- масового впровадження енергоощадних технологій у виробництві й побуті;

- розроблення та масового застосування енергоакумуляційних технологій з метою використання енергії «нічного провалу» і згладжування пікових навантажень в мережі;

- структурних змін в економіці за рахунок пріоритетного розвитку сфери обслуговування та низькоенерговитратних галузей промисловості, в першу чергу машинобудування і легкої промисловості, а також агропромислового комплексу.

Здійснення таких кроків в електроенергетичній галузі потребує значного фінансування як з боку держави, так і приватного сектору. Сутність фінансового забезпечення полягає у виділенні певної суми ресурсів з одночасним встановленням джерел їх фінансування для здійснення проектів, робіт, заходів науково-технічної та інноваційної діяльності підприємств і організацій.

Фінансування інноваційних проектів тісно пов'язане з обґрунтуванням як видів джерел, так і інвесторів. Річ у тім, що за грошові і матеріальні ресурси підприємство мусить платити своїм кредиторам, навіть за власні ресурси у формі дивідендів акціонерам. Отже, вибір джерел фінансування підприємством своїх інноваційних проектів значною мірою залежать від умов запозичень. Згідно зі ст. 18 Закону України «Про інноваційну діяльність» джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є: кошти Державного бюджету України; кошти місцевих бюджетів і кошти бюджету Автономної Республіки Крим; власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; інші джерела, не заборонені законодавством України [6]. Джерелами фінансування інноваційних проектів можуть бути вітчизняні та іноземні банки, портфельні фонди, приватні фонди, фонди допомоги, страхові та стратегічні інвестори. При цьому кожен з кредиторів намагатиметься надати такі кошти на вигідних для себе умовах.

Оскільки електроенергетика в сукупності з вугільною та нафтогазовою галузями забезпечують податкові надходження до державного бюджету на рівні 18-19% при питомій вазі товарної продукції цих галузей у ВВП 15%, рішення щодо фінансування програм енергоефективності повинні збігатися з правилами укладання державного бюджету.

З прийняттям нового кодифікованого податкового законодавства є всі підстави для прогнозування виходу зазначеної галузі із затяжної економічної та морально-технічної кризи. У прийнятому Податковому кодексі України передбачено досить значну кількість норм, які спрямовані на розвиток енергетичної галузі України та впровадження відновлювальної енергетики, зокрема:

- звільнено від оподаткування прибуток підприємств енергетичної галузі в межах витрат, передбачених інвестиційними програмами, схваленими Національною комісією регулювання електроенергетики України, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, на капітальні вкладення з будівництва (реконструкції, модернізації) міждержавних, магістральних та розподільчих (локальних) електричних мереж, електричних станцій, теплоелектроцентралей, магістральних газопроводів, газорозподільних мереж, підземних сховищ газу та встановлення лічильників газу населенню, у тому числі сум, спрямованих на повернення кредитів, які використані для фінансування зазначених вище цілей (п. 154.8. ст. 154 Кодексу);

- тимчасово, до 1 січня 2020 року, звільнено від оподаткування: прибуток виробників біопалива, отриманий від продажу біопалива; прибуток підприємств, отриманий ними від діяльності з одночасного виробництва електричної і теплової енергії з використанням біологічних видів палива та/або виробництва теплової енергії з використанням біологічних видів палива (п. 15 підрозділ 4 Кодексу);

- звільнено від оподаткування 80 відсотків прибутку підприємств, отриманого від продажу на митній території України товарів власного виробництва за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України: устаткування, що працює на відновлювальних джерелах енергії; матеріали, сировина, устаткування та комплектуючі, які будуть використовуватись у виробництві енергії з відновлювальних джерел енергії; енергоефективне обладнання і матеріали, вироби, експлуатація яких забезпечує економію та раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів; засоби вимірювання, контролю та управління витрата-

ми паливно-енергетичних ресурсів; устаткування для виробництва альтернативних видів палива (п. 158.1. ст. 158 Кодексу) [7].

Проте наведені вище преференції стосуються лише податку на прибуток.

На доручення уряду України розроблено зміни до Державної цільової економічної програми енергоефективності на 2010-2015 рр. [8]. Мета змін – створення умов для збільшення в енергетичному балансі України частки енергоносіїв, отриманих із відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів палива не менше 10% у 2015 р. Орієнтовний обсяг фінансування Програми становить 346 млрд. грн., у тому числі 7,7 млрд. – за рахунок державного бюджету, 15 млрд. – за рахунок місцевих бюджетів, 323,3 млрд. грн. – за рахунок інших джерел.

Основними завданнями програми з модернізації електроенергетики є:

- будівництво та реконструкція електричних мереж, будівництво пристанційних вузлів, підстанцій та електричних мереж для приєднання об'єктів, які виробляють електроенергію з відновлюваних джерел енергії;
- будівництво та реконструкція локальних мереж, пристанційних вузлів та підстанцій для приєднання об'єктів, які виробляють електроенергію з відновлюваних джерел;
- будівництво електрогенеруючих потужностей на основі використання енергії вітру;
- реалізація проектів з будівництва сонячних установок для виробництва електроенергії та теплової енергії, установок для виробництва біодизеля та паливного біоетанолу, синтетичного палива;
- реалізація проектів з будівництва установок, що працюють на твердому біопаливі та біогазі, для виробництва теплової і електричної енергії;
- реалізація пілотних проектів з будівництва установок для генерації електроенергії з використанням енергії біомаси, будівництва геотермальних теплових електростанцій з використанням супутнього газу;
- впровадження технологій використання промислового газу, а також низьконапірного газу, видобутого з родовищ нафти і газу, для виробництва теплової та електричної енергії;
- проведення досліджень поточного стану малих гідроелектростанцій;
- проведення досліджень потенціалу енергії вітру, зокрема визначення пріоритетних районів розташування вітрових електростанцій та встановлення вимірювального устаткування.

Для реалізації поставлених завдань в економіці повинен бути задіяний найбільш диверсифікований інструментарій підтримки, який має враховувати багатий світовий досвід та національні особливості трансформаційного періоду. Для підприємств, які тільки розпочинають або відроджують інноваційну діяльність, повинна бути впроваджена система специфічних заходів різнобічної підтримки, особливо поліпшення фінансового забезпечення. Окрім загальновизнаних податкових знижок, пільгових кредитів, прискорених методів амортизації обладнання та ін., доцільно впровадити систему державних гарантій і страхування інноваційної діяльності, грантів, розробити і задіяти механізми технічної підтримки (наприклад, у проведенні НДДКР) і передачі в користування приватних підприємств державних технологій і «ноу-хау» (що знизить витрати на виробництво товарів та послуг).

Особливу увагу слід приділити залученню до фінансування коштів приватних інвесторів. Цей напрям має значні перспективи саме на підприємствах, які починають чи розгортають інноваційну діяльність, тому що приватний інвестор може брати участь у розробці стратегії інноваційних перетворень, що збільшить його зацікавленість. Це складне питання, оскільки інвестор і підприємство, з одного боку, відокремлять ризики від невдачі, а з іншого поєднають свої зусилля, що збільшує вірогідність успіху.

Державна підтримка і сприяння залученню приватних (у тому числі іноземних інвесторів) ресурсів можуть бути оптимально реалізовані в межах відповідних державних програм.

Участь держави у фінансуванні інноваційної діяльності підприємств збільшує навантаження на бюджет країни. Тому підтримка фінансування інновацій повинна мати переважно непрямий характер, але бути максимально ефективною та різнобічною. Для акумулювання додаткових коштів, на наш погляд, доцільно впровадити розподільчі механізми, які забезпечували б перерозподіл фінансових ресурсів із надприбуткових секторів у фонди підтримки інновацій.

Основним джерелом фінансування інвестиційних проектів в енергетиці, відповідно до чинних правил ринку електроенергії, є цільова надбавка до тарифу на електроенергію, яка входить до ціни електроенергії. У структурі роздрібних тарифів частка оптової ринкової ціни складає близько 80%, і також включає надбавки для покриття витрат на утримання енергосистеми, диспетчеризацію, дотаційні сертифікати та інвестиційну складову. Проте наявність інвестиційної складової не тільки не вирішує існуючі проблеми енергетики, але й породжує нові. По суті, за рахунок цієї інвестиційної складової штучно підвищується ринкова ціна на електроенергію. Крім того, необхідність включення надбавки до складу тарифу призводить до труднощів при обґрунтуванні його економічно доцільного рівня, оскільки поки що відсутні дієві методики оцінки рівня вказаної надбавки. Такі обставини приховують у собі ризик необґрунтованого зростання тарифів для всіх вітчизняних підприємств, зокрема, енергоємних промислових виробництв, особливо чутливих до зміни вартості електроенергії.

Для інвестування в розвиток енергетики, включаючи оновлення і розширення основних фондів, цілком достатньо не підвищувати багаторазово ціни на енергію, а ввести планку обов'язкових амортизаційних відрахувань на рівні 20–25% від тарифу. Крім того, варто звернутися і до досвіду Китаю, де державна енергосистема будується за зразком радянської електроенергетичної системи і щорічно вводить в експлуатацію близько 100 мегават нових генеруючих і розподільних потужностей – більше, ніж в усьому світі [9].

Мінпаливенерго готує законопроект у сфері надання послуг з передачі газу та електроенергії кінцевому споживачеві. Цим документом передбачено перехід на новий метод розрахунку тарифів. Йдеться про так зване стимулююче регулювання. Щоб відбити бажання енергетичної компанії завищувати свої витрати, і тим самим збільшувати вартість наданих послуг, компанії буде запропоновано на 5 років встановити тариф, який не можна буде знизити протягом даного періоду. Тобто всі ті кошти, які компанія «вивільнить» в результаті зниження своїх витрат і економії, будуть її прибутком. Тоді в учасників ринку з'явиться ба-

жання економити і вкладати в модернізацію та енергозбереження. Для того, щоб запропонований механізм мав економічні підстави, необхідно здійснити переоцінку активів, основних фондів, на яких буде встановлена відповідна прибутковість.

З введенням стимулюючих тарифів компанія сама плануватиме свої інвестиції в модернізацію, проведення ремонтів, витрати тощо. Тобто у компанії з'являться реальні економічні стимули як для інвестицій у розвиток, так і для зниження своїх витрат на виробництво послуги.

Перспективою подальших розробок є всебічне (технічне й економічне) обґрунтування інноваційних проектів із залученням зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування, зокрема реконструкція та будівництво нових теплоелектростанцій (ТЕС); реабілітація та збільшення гідроенергетичних потужностей, у т. ч. ГАЕС та малої гідроенергетики; розвиток і технічне переоснащення електромереж напругою 0,4-150 кВ. Усі ці дії дозволять енергетичній галузі промисловості України вийти на новий більш якісний рівень виробництва продукції та надання послуг кінцевим споживачам.

Висновки і пропозиції. Отже, сучасний рівень фінансування інноваційних проектів енергетичних підприємств залишається недостатнім, що не дає змоги ефективно впроваджувати новітні технології у виробництво електроенергії. Тому одне з найважливіших завдань, які стоять перед Україною, – інноваційний розвиток енергетичної галузі та економіки загалом із залученням зовнішнього і внутрішнього фінансування нововведень.

Для фінансування й впровадження інноваційних технологій у виробництво енергетичних підприємств України необхідно вирішити загальні проблеми, а саме: нестабільність законодавства, відсутність надійної, прозорої системи гарантій і страхування інвестицій та захисту прав інвесторів; обмеженість обсягів внутрішнього інвестування (амортизаційних відрахувань, прибутків підприємств, заощаджень домашніх господарств); недостатня ефективність важелів впливу державної політики на стимулювання внутрішніх інвестицій; відсутність розвинутої інфраструктури інвестиційної діяльності (промислові, технологічні парки); недостатній розвиток фінансових ринків і відповідно недостатній рівень використання інвестиційних інструментів, таких як іпотека, лізинг, концесії та угоди про розподіл продукції; недостатність кредитування інвестиційних проектів комерційними банками та низька платоспроможність населення. Провідна роль у вирішенні цих питань належить державі, якій для поліпшення фінансування інноваційної діяльності українських енергетичних підприємств необхідно: по-перше, відновити інвестиційну активність суб'єктів господарювання для забезпечення сталої динаміки економічного зростання і суттєво поліпшити ефективність використання інвестицій з метою модернізації виробництва та інфраструктури; по-друге, розширити обсяг випуску конкурентоспроможної на зовнішніх ринках продукції та послуг за рахунок упровадження інноваційних технологій у виробництві.

Список літератури:

1. Енергозбереження в Україні [Електронний ресурс] : монографія / Д. В. Зеркалов. – Електрон. дані. – К. : Основа, 2012. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 512 Mb RAM; Windows 98/2000/XP; Acrobat Reader 7.0. – Назва з тит. екрана.
2. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: Програма економічних реформ 2010-2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
3. http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/.
5. Оновлення Енергетичної стратегії України на період до 2030 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
6. http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222022&cat_id=104.
7. Конащук В. Л. Еколого-економічна концепція модернізації електроенергетики / В. Л. Конащук // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2010. – № 912. – С. 80-85.
8. Про інноваційну діяльність : закон України // Відомості Верховної Ради України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2002. – № 36. – 266 с.
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon1.rada.gov.ua.
10. Державна цільова економічна програма енергоефективності на 2010-2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-%D0%BF.

Ruzhenska T. M.
National State Tax Service University of Ukraine

FINANCIAL SUPPORT OF ELECTRICITY COMPANIES MODERNIZATION IN UKRAINE

Summary
The paper is focused on the problems and prospects of electricity industry development at present. Moreover, the challenges that need to be addressed are carefully discussed. The analysis of the financial support of electricity companies' modernization, together with the norms of the Tax Code of Ukraine, which are aimed at the energy industry development, is provided.
Key words: electricity, modernization, financial support, modernization programs, innovations.